

Odpovědnost podle zákona o vysokých školách

Pavel Mates

Tři druhy odpovědnosti

- Přijetím novely vysokoškolského zákona (zák. č. 137/2016) obsahuje zákon tři kategorie veřejnoprávní odpovědnosti:
- 1) Disciplinární odpovědnost studentů=§ 64 a následující, zůstává v podstatě beze změn.
- Nově:
- 2) Odpovědnost studentů/pedagogů za porušení pravidel při skládání zkoušek a obhajob závěrečných prací a habilitačním řízení (§ 47c-47g a § 74a-74e).
Rozhodnutí rektora má deklaratorní povahu=dotyčný nikdy nesplňoval předepsané podmínky pro získání vzdělání/habilitace.
- 3) Odpovědnost právnické osoby a vysoké školy za porušení zákazů a povinností stanovených vysokoškolským zákonem (§ 93m-93n).

Ad 2

- Důvodem=Právnická fakulta v Plzni=viz i důvodová zpráva (např. rozsudek Nejvyššího správního soudu čj. 1 As 154/2015-50).; nicméně objevují se i „Hexenprozesse“ inspirované složitými osobními vztahy a poměry na školách/fakultách.
- Dosavadní řízení u soudů dopadala různě a jak patrně navrhovatel se z nich dobře poučil, usiluje jasně vymezit skutkové podstaty i procesní režim.

§ 47c odst. 2 a)

- Jde o blanketní normu, v úvahu přichází např. o trestný čin podle § 270 porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi, § 271 paděláním a napodobením díla výtvarného umění, § 331 přijetí úplatku nebo § 332 podplácení; musí jít o čin úmyslný.

Mezi jeho spácháním a nesplněním podmínek/předpokladů musí být příčinná souvislost.

Řízení lze zahájit až po právní moci rozsudku.

§ 47c odst. 2 b) + odst. 3-4)

- Rovněž blanketní ustanovení, může jít zejména o porušení autorského zákona, zákona o vynálezech nebo zákona o ochraně průmyslových vzorů, které není trestným činem, ale jde buď civilní nebo správní delikt nebo dokonce jen contra bonos mores (typicky plagiátorství v ojedinělém případě).
- Skutková podstata je vymezena neurčitými pojmy „hrubě porušující“, „dobré mravy“, „podstatně narušena“=nezbytný jejich výklad.
- Nesplnění podmínek je též získání diplomu, aniž byla zkouška konána (§ 47 odst. 3)=zatím jediný případ, kdy došlo k „odnětí“diplomu.
- V případě zrušení rozhodnutí soudem lze očekávat i žaloby na ochranu osobnosti a náhradu škody.

- Lhůty v odst. 4 jsou objektivní, po jejich uplynutí již řízení nelze zaháji.

§ 47d

- Lhůty jsou dlouhé s ohledem na posouzení věci, jde o lhůty pořádkové. Rektor musí rozhodnout do 150 dnů
- Složení přezkumné komise=není výslovně řešeno, zda jen z řad příslušné vysoké školy, z výrazu „dalších odborníků“, lze dovodit, že zřejmě ano. Stanovisko komise není závazné (§ 47d odst.1)
- Neshledá-li rektor důvod k vyslovení neplatnosti=řízení usnesením zastaví; jeho rozhodnutí nelze přezkoumat (§ 47c odst.5).
- Řízení je vždy zahajováno ex officio a to jen rektorem (výraz může=kompetenční). Podnětu k zahájení řízení nemusí vyhovět ani odůvodnit, proč tak činí.
- Subsidiární působnost správního řádu.

§ 47e

- Odst. 1-2 k zániku vysokoškolského vzdělání/titulu dochází ex lege právní mocí rozhodnutí.
- Odst. 3 k vyloučení dochází ex lege rozhodnutí.

Protože není opravný prostředek=rozhodnutí pravomocné oznámením. V případě, že není podána žaloba stává se účinným dva měsíce od oznámení rozhodnutí (lhůta pro podání žaloby), je-li podána žaloba, stává se účinným právní mocí rozsudku krajského soudu.

Odst. 4 rozhodnutím o neplatnosti státní závěrečné zkoušky se dotýčný nestává studentem veřejné školy, v diskreci rektora je, aby se zapsal do I. ročníku

Odst. 5=aby nedocházelo ke komplikacím, inspirováno judikaturou Ústavního soudu.

Odst. 6 informační povinnost např. vůči profesním komorám.

Soudní přezkum

- Rozhodnutí rektora nelze napadnout odvoláním=jde o věc samosprávy, není zde odvolací orgán; je možná jen žaloba, ta má ex lege odkladný účinek (§ 47d odst. 2); nemá jej kasační stížnost.
- Soud nebude přezkoumávat (jako dosud) jen procesní stránku, ale i otázky věcné/obsahové a to včetně výkladu neurčitých pojmů.

§ 74a

- Odst. 2 písm. a) opět blanketní ustanovení, obdobně jako § 47c odst. 2 a); také zde musí být dána příčinná souvislost a rozhodnout lze až po právní moci rozsudku.
- Písm. b) např. přestupek podle autorského zákona nebo porušení zákona o ochraně průmyslových vzorů, ale také contra bonos mores. Rovněž zde neurčité pojmy.
- Řízení se zahajuje ex officio, po uplynutí lhůty nelze zahájit. Bylo-li zahájeno, má být ukončeno do 1 roku (§ 74b odst. 1)=s nedodržením nespojuje zákon žádné důsledky
- Odst. 5 přezkumná komise=jiní odborníci mimo danou školu=objektivita. Její stanovisko není závazné=viz § 74b odst. 2
- Odvolání není možné, lze podat žalobu, která má ex lege suspenzivní účinek.
- K důsledkům vyslovení neplatnosti=ex lege. Pracovní poměr nezaniká.
- Účinky=stejně jako u § 47e.
- Získání profesury nelze ztratit (§ 74c)=jmenuje prezident.

Ad 3

- § 93m

Nově jsou formulovány skutkové podstaty správního deliktu právnické osoby.

Odst. 1 písm. a) označení vysoká škola a univerzita se stávají reálně chráněnými označeními, dosud jen proklamováno. Lze tedy např. označení institut, studia..., ale nikoli se souslovím vysoká škola; nelze ani v cizím jazyku.

Bod 1 pachatel=každá právnická osoba;

bod 2 pachatel každá právnická osoba+vysoká škola, která není univerzitní.

Odst. 1 písm. b) pachatelem=každá právnická osoba nebo vysoká škola, která nemá příslušné oprávnění. Podle § 2 odst. 9 zákona toliko vysoké školy/určité vysoké školy smějí přiznávat akademický titul, konat habilitační řízení, konat řízení ke jmenování profesorem a všechny mohou používat akademické insignie a konat akademické obřady.

Nechráněnými tituly je např. MBA, LL.M.

- Odst. 2-3 Vysoké školy mají povinnost poskytovat MŠMT a Akreditačnímu úřadu na jejich žádost ve stanovených termínech, bezplatně informace potřebné pro jejich činnost (§ 21 odst. 1 písm. c) a § 42 odst. 1 písm. c) zákona).
- Pachatelem může být jen vysoká škola, nikoli její součásti (fakulta, vysokoškolský ústav).
- Které informace jsou potřebné určuje ministerstvo/úřad. Postižitelné je neposkytnutí každé z vyžádaných informací i nedodržení termínu.
- Možnost přezkumu potřebnosti údajů?, zřejmě jen až při přezkumu uložené pokuty v rámci rozkladu; žaloba proti nezákonnému zásahu.

Odst. 4

Písm. a) pachatelem=evropská zahraniční vysoká škola, pojem vymezen v § 93a odst. 2. Zde též stanoveno, jaké vzdělání může/smí poskytnout=postihováno bude např. poskytování jiného vzdělávání nebo podle jiných předpisů nebo bez přihlášení se k plnění informační povinnosti vůči MŠMT;

písm. b) deliktem je neplnění informační povinnosti vůči MŠMT nebo povinnosti, vypracovat a zveřejnit stanovené údaje a vést matriku studentů.

Odst. 5 Obdobně pobočka evropské zahraniční vysoké školy.

- Odst. 6-7 Obdobně mimoevropská zahraniční vysoká škola a pobočka takové školy.

§ 93n

- Příslušné k projednávání deliktů je MŠMT. Postup podle správního řádu do 1. července 2017.
- Výše pokuty je stanovena nepřekročitelnou minimální a maximální hranicí, v konkrétním případě věc úvahy.
- Odst. 4 MŠMT může stanovit lhůtu, do kdy je třeba zjednat nápravu, v rozhodnutí bude třeba konkretizovat vadu.
- Za opakované...před uplynutím pokutu uložit nelze=po uplynutí lze uložit
- Odst. 8 nadbytečné=ne bis in idem.
- Odpovědnost je objektivní=bez zavinění, lze se liberovat.

Exkurz

- Od 1. července 2017 se bude postupovat podle zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.
- Jen jedna kategorie deliktů=přestupek. Podle § 20-právnícká osoba je pachatelem, přestupku, jestliže k naplnění skutkové podstaty došlo jednáním fyzické osoby, jejíž jednání je právnícké osobě přiřitatelné a to při činnosti právnícké osoby, v přímé souvislosti s touto činností nebo ku jejímu prospěchu/zájmu. Za takovou osobu se považuje statutární orgán (rektor, jednatel, předseda představenstva) nebo člen statutárního orgánu, jiný orgán právnícké osoby nebo jeho člen, zaměstnanec nebo osoba v obdobném postavení při plnění úkolů vyplývajících z tohoto postavení, fyzická osoba, která plní úkoly právnícké osoby, fyzická osoba, kterou právnícká osoba používá při své činnosti nebo fyzická osoba, která za právníckou osobu jednala, jestliže právnícká osoba výsledku takového jednání využila.
- Odpovědnost právnícké osoby za přestupek není podmíněna zjištěním konkrétní fyzické osoby, jejíž jednání je přiřitatelné právnícké osobě. Správní nemusí zjišťovat konkrétní fyzickou osobu, která se považuje za osobu, jejíž jednání je přiřitatelné právnícké osobě, zejména, je-li ze zjištěných skutečností zřejmé, že k jednání zakládajícímu odpovědnost právnícké osoby za přestupek došlo při činnosti právnícké osoby=nezkoumá se, kdo porušení povinnosti způsobil.
- Odpovědnost je objektivní, nezkoumá se zavinění.

Zproštění odpovědnosti

- Podle nové úpravy právnická osoba:
- -za přešupek neodpovídá, jestliže prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby přešupku zabráníla=důkazní břemeno je na ní;
- -se nemůže odpovědnosti zprostit nebyla-li z její strany vykonávána povinná či potřebná kontrola nad fyzickou osobou, která se považuje za osobu, jejíž jednání je jí přiřitatelné nebo nebyla učiněna nezbytná opatření k zamezení nebo odvráčení přešupku=nutno kontrolovat, zda např. bylo odesláno hlášení;
- odpovědnost přechází na právní nástupce.